

Доповідна записка

Про стан готовності до проведення вступної кампанії 2017 року та головні завдання вищих навчальних закладів у 2017/18 навчальному році

Щодо нормативного забезпечення вступної кампанії:

З метою підготовки до організованого проведення вступної кампанії 2017 року Міністерством освіти і науки України своєчасно було розроблено, проведено через широке громадське та експертне обговорення і затверджено Умови прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році (затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 13 жовтня 2016 року № 1236, зареєстровані у Міністерстві юстиції України 23 листопада 2016 р. за № 1515/29645). У цих Умовах забезпечено реалізацію вимог до організації вступу у ВНЗ, передбачених статтею 44 Закону України «Про вищу освіту» (в редакції 2014 року), з урахуванням досвіду вступної кампанії 2016 року.

На правах додатків до Умов прийому в 2017 році затверджено:

– Перелік спеціальностей медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань, з яких може здійснюватися прийом на навчання за ступенем магістра на основі повної загальної середньої освіти та освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста;

– Перелік наказів Міністерства освіти і науки України, якими визначаються спеціалізації окремих спеціальностей, за якими здійснюються формування та розміщення державного замовлення;

– Таблиця переведення середнього бала документа про повну загальну середню освіту, обрахованого за 12-бальною шкалою, в шкалу 100-200;

– Перелік спеціальностей (природничо-математичного та інженерно-технічного спрямувань, на яких під час участі у конкурсі нараховуються бали за успішне закінчення підготовчих курсів ВНЗ для вступу до цього ВНЗ, встановлюється галузевий коефіцієнт для першої пріоритетності, проводиться дозарахування черговиків, припускається вступ молодших спеціалістів на місця державного замовлення незалежно від попередньо здобутої спеціальності);

– Матеріали для розробки технічного завдання до алгоритму адресного розміщення державного та регіонального замовлення в 2017 році.

Одночасно з Умовами прийому в 2017 році були затверджені:

– Порядок подання та розгляду заяв в електронній формі на участь у конкурсному відборі до вищих навчальних закладів України в 2017 році.

Без змін використовуються затверджені в 2015 році:

– Положення про приймальну комісію вищого навчального закладу;

– Перелік спеціальностей, прийом на навчання за якими здійснюється з урахуванням рівня творчих та/або фізичних здібностей вступників.

Для забезпечення поступовості трансформації освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста в контексті нової редакції Закону України «Про вищу освіту», були виокремлені Умови прийому на навчання для здобуття

освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, які були відпрацьовані в листопаді-грудні і затверджені в грудні 2016 року. З незалежних від МОН обставин ці Умови довелося затверджувати повторно.

Умови прийому на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста в 2017 році були затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 14 квітня 2017 року № 599, зареєстровані у Міністерстві юстиції України 13 травня 2017 р. за № 610/30478.

У зв'язку з проведенням єдиного фахового вступного іспиту з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра за спеціальністю 081 Право відповідно до Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р, було підготовлено Положення про проведення єдиного фахового вступного випробування з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 081 «Право» в 2017 році та Вимоги до використання приміщень навчальних закладів для проведення єдиного фахового вступного випробування з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 11 квітня 2017 року № 579, зареєстровані у Міністерстві юстиції України 5 травня 2017 р. за № 575/30443.

Для роз'яснення особливостей вступної кампанії 2017 року в грудні 2016 року та в червні 2017 року у м. Києві, Харкові, Одесі, Львові та Дніпрі працівниками керівництва Міністерства, департаменту вищої освіти, Державної інспекції навчальних закладів України, Українського центру оцінювання якості освіти та Державного підприємства «Інфоресурс» було проведено регіональні наради-семінари для проректорів (заступників директорів) та відповідальних секретарів приймальних комісій вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації, форм власності та сфер управління.

Таким чином, своєчасно проведена робота Міністерством та вищими навчальними закладами дала можливість вступникам заздалегідь визначитися з вибором конкурсних предметів, а Українському центру оцінювання якості освіти організовано провести тестування.

Активна законотворча діяльність з вирішення актуальних для країни завдань, неперервний процес реформування вищої освіти, а також потреби в уточненні та деталізації раніше виданих актів обумовили необхідність внесення низки змін до Умов прийому.

Найбільший вплив на необхідність таких змін пов'язана з ухваленням:

– Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності ВНЗ, наукових установ, переміщених з тимчасово окупованої території та з населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження» (від 3 листопада 2016 року № 1731-VIII);

– Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях та у населених пунктах на лінії зіткнення» (від 7 лютого 2017 року № 1838-VIII);

– Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо працевлаштування випускників» (від 6 жовтня 2016 року № 1662-VIII);

– Закону України «Про внесення зміни до Закону України "Про вищу освіту" щодо освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст"» (від 21 березня 2017 року № 1958-VIII);

– Постанова КМУ від 23 листопада 2016 року № 975 «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійно-технічної та вищої освіти;

– Постанова КМУ від 1 лютого 2017 року № 53 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266»;

– Розпорядження КМУ від 3 квітня 2017 року № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік»;

– Наказу МОН і МОЗ від 29 серпня 2016 року № 1027/900 «Деякі питання участі в зовнішньому незалежному оцінюванні та вступних іспитах осіб, які мають певні захворювання та/або патологічні стани, інвалідність».

У зв'язку з цим до Умов прийому внесені зміни наказом МОН від 24 квітня 2017 року № 637, зареєстрованим в міністерстві юстиції України 22 травня 2017 р. за № 646/30514.

Наказом МОН від 30 січня 2017 року № 105 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства освіти і науки України», зареєстрованим в міністерстві юстиції України 22 лютого 2017 р. за № 249/30117, внесені необхідні зміни до:

– Порядку проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 19 травня 2016 року № 537, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 травня 2016 року за № 793/28923;

– Порядку прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 24 травня 2016 року № 560, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 31 травня 2016 року за № 795/28925;

– Порядку прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти осіб, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції (на період її проведення), затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 21 червня 2016 року № 697, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 01 липня 2016 року за № 907/29037.

Важливою новацією стало Положення про Всеукраїнські олімпіади вищого навчального закладу для професійної орієнтації вступників на основі повної загальної середньої освіти, яке було затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2016 року № 1587, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 10 січня 2017 року за № 16/29884.

Наразі на стадії погодження та реєстрації знаходяться підзаконні акти на виконання Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про вищу освіту” щодо забезпечення права на здобуття вищої освіти осіб, місцем проживання яких є тимчасово окупована територія України» (від 16 травня 2017 року № 2026-VIII).

Щодо новацій Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України 2016 року:

- важкочитабельний після восьми років редагувань текст Умов прийому переписаний заново, суттєво скорочено незручні відсилання, реструктуровані додатки, удосконалено тезаурус вступної кампанії;
- з метою уникнення перенавантажень на сервери ЄДЕБО в перші дні подання документів реєстрація електронних кабінетів вступників, завантаження додатків до документів про повну загальну середню освіту починається 29 червня та закінчується о 18 год. 00 хв. 25 липня;
- при розробленні проекту Умов деякі вищі навчальні заклади пропонували обмежити свою автономію на користь визначення переліків конкурсних предметів та вагових коефіцієнтів рішенням МОН, але вдалось зберегти розмаїття автономії з мінімумом обмежень;
- запровадження адресного розміщення державного замовлення створило значно кращі умови для отримання вступниками місць державного замовлення в найбільш пріоритетних для них вишах, тому замість 15 заяв на 5 спеціальностей визначено достатнім подання до 9 заяв на максимум 4 спеціальності, але залишається можливість необмеженого подання заяв на рівень молодшого спеціаліста та на контрактні місця усіх рівнів;
- на відміну від вступної кампанії 2016 року, коли переведення пільговиків на місця державного замовлення здійснювалось за рішенням комісій державних замовників, у 2017 році такі категорії вступників будуть переводитись на бюджетні місця приймальними комісіями вищих навчальних закладів самостійно відповідно до Умов прийому; держава здійснюватиме максимальну підтримку дітей загиблих захисників України, решті пільгових категорій місця надаватимуться з урахуванням здобутого ними конкурсного балу;
- удосконалено строки вступної кампанії, виокремлено строки вступної кампанії для вступу на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста на основі базової та повної загальної середньої освіти, для здобуття ступеня магістра, для вступу до вищих військових навчальних закладів (вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання),

військових підрозділів вищих навчальних закладів з метою створення кращих умов вступників та уникнення конфлікту інтересів учасників вступної кампанії;

➤ максимальний обсяг державного замовлення вищого навчального закладу на основі повної загальної середньої освіти за кожною спеціальністю (спеціалізаціями спеціальностей 035 «Філологія», 275 «Транспортні технології (за видами)») визначається вищим навчальним закладом і не може перевищувати: 110% максимального (загального) обсягу державного замовлення 2016 року, якщо на нього було надано рекомендації до зарахування в повному обсязі станом на перший день їх оголошення, або на три місяці більше, якщо максимальний обсяг державного замовлення в 2016 році складав менше 30 місць; 100% максимального (загального) обсягу державного замовлення 2016 року в інших випадках; 10 осіб, якщо відповідно до третього, четвертого абзаців цього пункту визначається менша величина, або якщо державне замовлення в 2016 році складало не більше 8 осіб або не надавалось взагалі (крім заочної форми навчання, а також коледжів і технікумів за денною та заочною формами навчання). Вищі навчальні заклади можуть самостійно утворювати в межах кожної спеціальності (спеціалізації спеціальностей 035 «Філологія», 275 «Транспортні технології (за видами)») та форми навчання відкриті конкурсні пропозиції з поділом максимального обсягу державного замовлення між ними.

➤ вищим навчальним закладам надано право встановлювати мінімальні обсяги державного замовлення, що спрямовано на уникнення формування економічно невиправданих студентських груп та потоків;

➤ при вступі на пріоритетні природничо-математичні та інженерно-технічні спеціальності надано можливість переведення на бюджетні місця черговиків у разі наявності вакантних місць після переведення на бюджетні місця пільговиків;

➤ розширено сферу застосування широкого конкурсу на вступників на медичні спеціальності та заочну форму навчання;

➤ умови прийому на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста виокремлено в окремий документ, а до його опрацювання залучено представників вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації;

➤ запровадження всеукраїнських олімпіад вищого навчального закладу з окремих предметів, які мають стати становим хребтом оновленої системи довузівської підготовки та професійної орієнтації, особливо з природничо-математичних та інженерно-технічних спеціальностей;

➤ у 2017 році приймаються сертифікати зовнішнього незалежного оцінювання 2016 та 2017 років;

➤ вступ на магістратуру по спеціальності 081 Право проводиться виключно за результатами єдиного фахового вступного іспиту з використанням технологій зовнішнього незалежного оцінювання;

➤ вступникам надано можливість до моменту закінчення подання електронних заяв скасувати у власному електронному кабінеті подану раніше заяву, зареєстровану та допущену до конкурсу у вищих навчальних закладах, без права подання нової заяви з такою ж пріоритетністю;

➤ для вступу на спеціальності 221 "Стоматологія", 222 "Медицина", 226 "Фармація, промислова фармація" та 228 "Педіатрія" галузі знань 22 "Охорона здоров'я" на основі повної загальної середньої освіти (крім освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста) мінімальне значення кількості балів з кожного конкурсного предмета встановлюється не менше 150;

➤ вперше використовуються регіональний (РК), галузевий (ГК), сільський (СК) коефіцієнти, на які балансується конкурсний бал вступника. РК дорівнює 1,00 для конкурсних пропозицій вищих навчальних закладів (відокремлених структурних підрозділів вищих навчальних закладів, структурних підрозділів вищих навчальних закладів, які знаходяться в іншому населеному пункті, аніж місцезнаходження вищого навчального закладу) у місті Києві, 1,01 – містах Дніпро, Львів, Одеса та Харків, 1,03 – Донецької та Луганської областей, переміщених вищих навчальних закладів, 1,02 – в інших випадках; ГК дорівнює 1,03 для поданих заяв з пріоритетностями 1 на спеціальності (спеціалізації), які передбачені в додатку 4 до Умов, та 1,00 в інших випадках; СК дорівнює 1,02 для осіб, зареєстрованих у сільських населених пунктах, які здобули повну загальну середню освіту у навчальних закладах, що знаходяться на території сільських населених пунктів у рік вступу, та 1,00 в інших випадках. Якщо після балансування конкурсний бал перевищує 200, то він встановлюється таким, що дорівнює 200.

Щодо державного замовлення на 2017 рік:

Проектні показники державного замовлення були сформовані Міністерством на підставі пропозицій вищих навчальних закладів виходячи з бюджетних асигнувань, передбачених МОН Законом України "Про Державний бюджет України на 2017 рік", з урахуванням суспільно-економічної ситуації в Україні та зменшення у 2017 році чисельності випускників загальноосвітніх навчальних закладів.

Цього року обсяг фінансування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів, передбачений Міністерству освіти і науки складає 16,3 млрд. гривень (16 332 484,5 гривень), що більше у порівнянні з 2016 роком на 2,03 відсотка (16 001 255,9 гривень). Збільшення обсягів фінансування зумовлене насамперед збільшенням розмірів тарифної ставки заробітної плати педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Формування натуральних показників обсягів державного замовлення у 2017 році здійснювалося з урахуванням зменшення у порівнянні з 2016 роком чисельності випускників загальноосвітніх навчальних закладів 9-х класів – на 306 осіб (0,09%) до 326,0 тис. осіб (майже на рівні 2016 року) та 11-х класів – на 8,7 тис. осіб (4,1%) до 203,6 тис. осіб у 2017 році.

При формуванні обсягів державного замовлення за освітнім (освітньо-кваліфікаційним) рівнем молодшого спеціаліста, бакалавра (магістра

медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань) Міністерство керувалося вимогами статті 72 Закону України “Про вищу освіту”, якою передбачається, що загальний обсяг державного замовлення для підготовки фахівців ступенів молодшого бакалавра, бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань) на поточний рік становить не менш як 51 відсоток кількості випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які у поточному році здобули повну загальну середню освіту та вимог абзацу шостого пункту 4 статті 1 Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні” щодо запровадження, починаючи з 2005 року, прийому за державним замовленням на денну форму навчання до державних вищих навчальних закладів в обсягах не менше 50 відсотків від загального обсягу прийому громадян із забезпеченням відповідного фінансування.

Крім того, Міністерством було враховано норми підпункту 3 пункту 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про вищу освіту» щодо подовження строку прийому на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста до 2019 року включно у системі вищої освіти.

Слід зазначити, що за практикою останніх років до вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста 90 відсотків абітурієнтів вступають на основі базової середньої освіти (випускники 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів) і тільки 5 відсотків на основі повної загальної середньої освіти (випускники 11(12) класів загальноосвітніх навчальних закладів).

При цьому зауважуємо, що прийом за освітнім ступенем молодшого бакалавра у 2017 році, у тому числі за державним замовленням, не передбачено, а на освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста остаточно припинено.

Для довідки:

Обсяг прийомів у розрізі освітніх ступенів (освітньо-кваліфікаційного рівня) запропоновано встановити:

молодший спеціаліст – 61,0 тис. осіб, у тому числі за денною формою навчання – 55,5 тис. осіб, (що приблизно відповідає фактичним показникам прийому 2016 року);

бакалавр – 75,0 тис. осіб, у тому числі за денною формою навчання – 69,6 тис. осіб, що на 1,0 відсоток менше та 1,2 відсотка більше у порівнянні з фактичним прийомом 2016 року;

магістр на основі повної загальної середньої освіти – 1005 осіб (формування обсягів здійснювалося з урахуванням обсягів, що передбачався у 2016 році для підготовки фахівців ветеринарного спрямування за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста);

магістр на основі бакалавра – 58,6 тис. осіб, у тому числі за денною формою навчання – 50,4 тис. осіб, що більше на 10,8 та 10,4 відсотки порівняно з фактичним обсягом 2016 року, але менше у порівнянні з сукупним фактичним прийомом за освітнім ступенем магістра та освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста у 2016 році на 33,9 та 31,5 відсотка відповідно. При цьому, обсяг прийому до магістратури вищих навчальних

закладів, що знаходяться у сфері управління МОН, становитиме 60,2 та 60,4 відсотка відповідно від випускників 2017 року за освітнім ступенем бакалавра, які навчалися за державним замовленням (законом гарантовано показник у 50%).

Водночас зазначаємо, що з метою врахування потреб економіки України в пропозиціях МОН суттєво зменшено обсяги прийому на економічні, юридичні та інші гуманітарні і соціальні спеціальності, з яких спостерігається перенасиченість ринку праці, та збільшено обсяги прийому за інженерно-технічними та природничо-математичними спеціальностями, природничо-математичними предметними спеціальностями спеціальності Середня освіта.

При формуванні проектних показників державного замовлення за освітнім ступенем магістра, Міністерством враховувалося, що цього року вперше не здійснюватиметься прийом на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста. У минулих роках сумарний обсяг прийому за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста та магістра становив 80-90 відсотків від випуску бакалаврів.

На лист Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18 травня 2016 року № 3612-02/14576-03 Міністерство освіти і науки України опрацювало проект постанови Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для державних потреб у 2016 році» і погодило його без зауважень.

Міністерство фінансів України не погодило цей проект і настійно ставить питання про додаткове скорочення обсягів державного замовлення на десять відсотків за кожним з ступенів (освітньо-кваліфікаційним рівнем). Міністерство освіти і науки не може пристати на ці пропозиції, припускаючи лише порівняно невеликі скорочення за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста та ступенем бакалавра. На цей час Міністерство економічного розвитку та торгівлі готує узагальнені пропозиції для винесення на засідання Кабінету Міністрів України.

На виконання Закону України від 20 листопада 2012 року «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» та постанови Кабінету Міністрів України від 20 травня 2013 року № 363 «Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення з підготовки фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» розподіл обсягів державного замовлення здійснюватиметься Конкурсною комісією до складу якої увійшли представники Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, НАН України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства аграрної політики і продовольства України, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства екології та природних ресурсів України, всеукраїнських професійних спілок та їх об'єднань, а також Спільного представницького органу сторони роботодавців. Склад конкурсної комісії затверджено відповідним наказом МОН.

Пропозиції щодо головних завдань системи вищої освіти та вищих навчальних закладів у 2017/18 навчальному році:

5.1. Імплементация нової редакції Закону України «Про освіту» (після ухвалення відповідно до окремого плану) та завершення імплементации Закону України «Про вищу освіту» в редакції 2014 року.

5.2. Продовження роботи над розробкою та впровадженням нових стандартів вищої освіти на компетентнісній основі.

5.3. Сприяння розробленню Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти системи акредитації освітніх програм та впровадженню сертифікації внутрішніх систем забезпечення якості вищих навчальних закладів.

5.4. Розгортання роботи над створенням національної системи кваліфікацій, визначення місця вищої школи в цьому процесі.

5.5. Завершення розробки та практичне впровадження концепцій трансформації молодшого спеціаліста, педагогічної освіти, юридичної освіти.

5.6. Посилення вимог до академічної доброчесності у вищій освіті.

5.7. Підготовка до переходу на нові принципи державного фінансування вищої освіти та подолання демпінгу при наданні освітніх послуг.

5.8. Забезпечення пріоритетності підготовки фахівців з природничо-математичних (у т.ч. педагогічних) та інженерно-технічних спеціальностей, які забезпечують науково-технічний розвиток країни та мають попит на ринку праці.

5.9. Практична реалізація нового порядку пріоритетної підготовки фахівців з педагогічних та медичних спеціальностей для роботи в сільській місцевості.

5.10. Переосмислення форматів та видів освіти дорослих, включаючи післядипломну освіту, формування нормативної бази визнання результатів неформальної та інформальної освіти.

5.11. Поширення практики використання дуальної системи підготовки фахівців, затвердження відповідної концепції, створення сприятливих умов для співпраці вищих навчальних закладів з бізнесом.

5.12. Підтримка ініціатив з створення вітчизняних незалежних установ оцінювання якості вищої освіти, сприяння їх визнанню в Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти та іноземних агентствах.

5.13. Створення нормативної та методичної бази для розвитку програм подвійного та спільного дипломування, міждисциплінарних освітніх програм у системі вищої освіти України.